

Türk Tabipleri Birliği

— Turkish Medical Association —

PANDEMİ BÜLTENİ #1

SALGINDA ÖNLENEBİLİR ÖLÜMLER

Türk Tabipleri Birliği pandeminin başlangıcından bu yana neredeyse her gün Sağlık Bakanlığı'na salgına dair fazladan ölümler de dahil tüm verilerin eksiksiz ve şeffaf bir biçimde açıklanması için çağrıda bulundu. "Salgın Sürecinin Başarısında Fazladan Ölüm Sayıları Ana Belirleyicidir: Ölüm Verilerini Eksik Açıklamak Ciddi Bir Halk Sağlığı Sorunudur" başlığı ile 28.10.2019 tarihinde yaptığı çağrı da bunlardan biriydi (<https://www.ttb.org.tr/865yia9>).

Sağlık Bakanlığı hiçbir çağrıya kulak vermediği gibi haftalık durum raporlarını dahi yayımlamaktan vazgeçmiştir. Resmi olarak açıklanan günlük COVID-19'a bağlı ölüm sayıları 15 Mart 2020 ile 31 Aralık 2020 tarih aralığında 20.881 iken, diğer resmi veriler ile birlikte değerlendirildiğinde bu rakamın gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkmaktadır.

Fazladan ölümler resmi verilerden yola çıkarak beş madde halinde gösterilebilir:

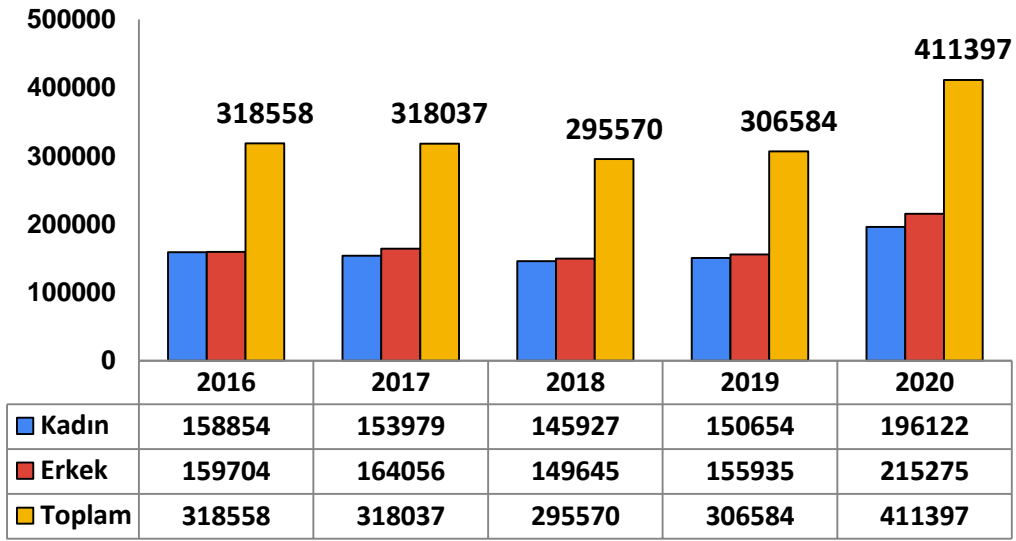
1. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yaş dağılımı verisini analiz edildiğinde; 2016 ile 2019 yılları arasında Türkiye'de 1955 yılı ve öncesinde doğmuş nüfus ortalama 309 bin 687 kişi azalmışken; 2020 yılında 411 bini 397 kişi azalmıştır (Şekil 1). Bu hesabı etkileyebilecek bir faktör, göç sayısı olmakla birlikte gene TÜİK verilerinden hareketle göç sayısının, saptanan azalmada belirgin bir etkisinin olmadığı görülmektedir. 2018 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre ülkedeki 1 milyon 211 bin 34 yabancıнын, yalnızca %3,8'i 65 yaş ve üzerindedir. 2019 TÜİK'e göre Türkiye'ye gelen göç ve Türkiye'den giden göç sayıları arasındaki fark 346 bin 753 iken, bu fark 65 yaş ve üzerinde 16 bin 144'tür. 2020 yılında, Türkiye'de yabancı nüfustaki azalmanın 1955 yılı ve öncesinde doğan kesimi etkileyip etkilemediğini test edebilmek için hesapladığımız, 2020 yılında yabancı nüfusu artışı olan tüm illerde (65 yaş ve üstü tüm nüfusun %19,1'ini oluşturan 26 il), 2020 yılındaki 1955 yılı ve öncesinde doğan nüfustaki azalmanın, son üç yıldaki (2017, 2018, 2019) 1955 yılı ve öncesinde doğan nüfustaki azalmanın ortalamasından 24 bin 44 daha fazla olduğunu saptadık. Bu veriler ışığında; 2020 yılı için en az 100 bin fazladan ölüm olduğu söylenebilir. Ayrıca pandemiye bağlı ölümlerin sadece 1955 yılı ve daha önceki yıllarda doğmuş kişilerin ölümleriyle sınırlı olmadığı, Sağlık Bakanlığı'nın en son 19 Ekim-25 Ekim 2020 tarihleri arasında açıkladığı haftalık durum raporunda da COVID-19'a bağlı ölümlerin % 73'ünün 65 yaş ve üzeri nüfusta olduğu da akılda bulundurulmalıdır.

Türk Tabipleri Birliği

Turkish Medical Association

Şekil 1. Türkiye'de 1955 ve Daha Önceki Yıllarda Doğmuş Nüfusun 2016-2020 Yılları Arasındaki Azalışı*

* 1955 yılı, 2020 yılında 65 yaşı temsil ettiği için baz alınmıştır. Standardizasyon sağlamak amacıyla 2016-2019 yılları arasındaki değerlendirmeler de 1955 yılı ve öncesi doğumları kapsamaktadır.

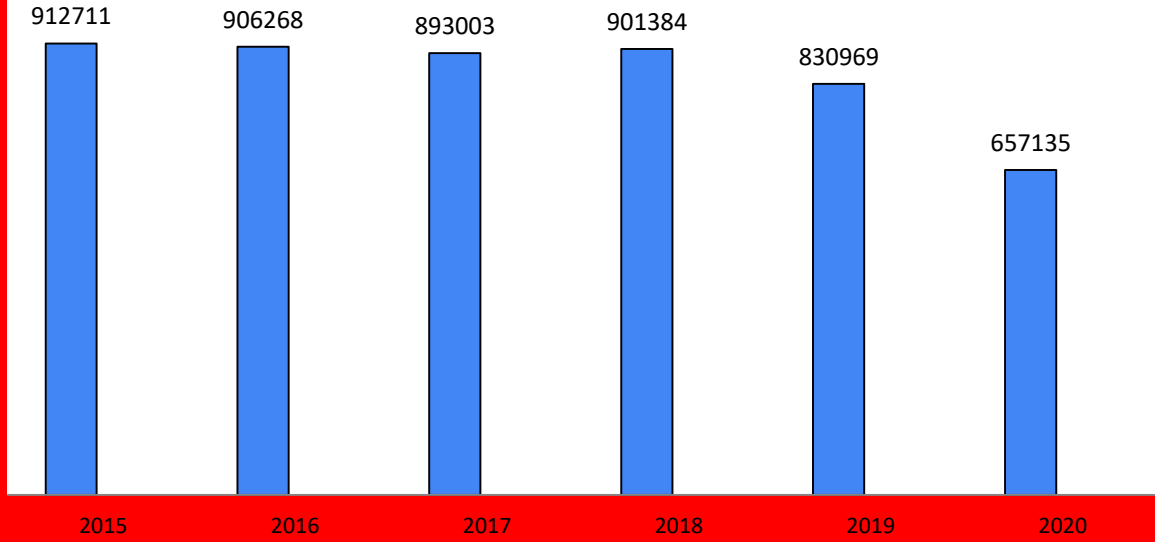
2. TÜİK verilerinden yabancı uyruklulara dair olanlar çıkartılıp, yerli nüfus üzerinden hesaplama yapıldığında; 2015 ile 2019 yılları arasında ortalama 888 bin 867 kişi; 2020 yılında ise 657 bin 135 kişilik bir nüfus artışı olduğu görülmektedir. Sadece 2019 yılına göre 2020 yılında 173 bin 834 kişilik bir nüfus azalması görülmektedir (Şekil 2). Bu değerlendirmede, TÜİK tarafından henüz açıklanmadığı için 2020 yılı doğum sayıları dikkate alınmamıştır. Öte yandan, TÜİK'te var olan doğum verilerinde, yerli ve yabancı sayıları ayrı ayrı verilmemiştir. Belirtilen kısıtlılıklara karşın, bu tablodaki azalmada fazladan ölümlerin rolü dikkate alınmalıdır.

Türk Tabipleri Birliği

— Turkish Medical Association —

Şekil 2. Türkiye'de 2015 ile 2020 Yılları Arasında Yerli Nüfustaki Artış

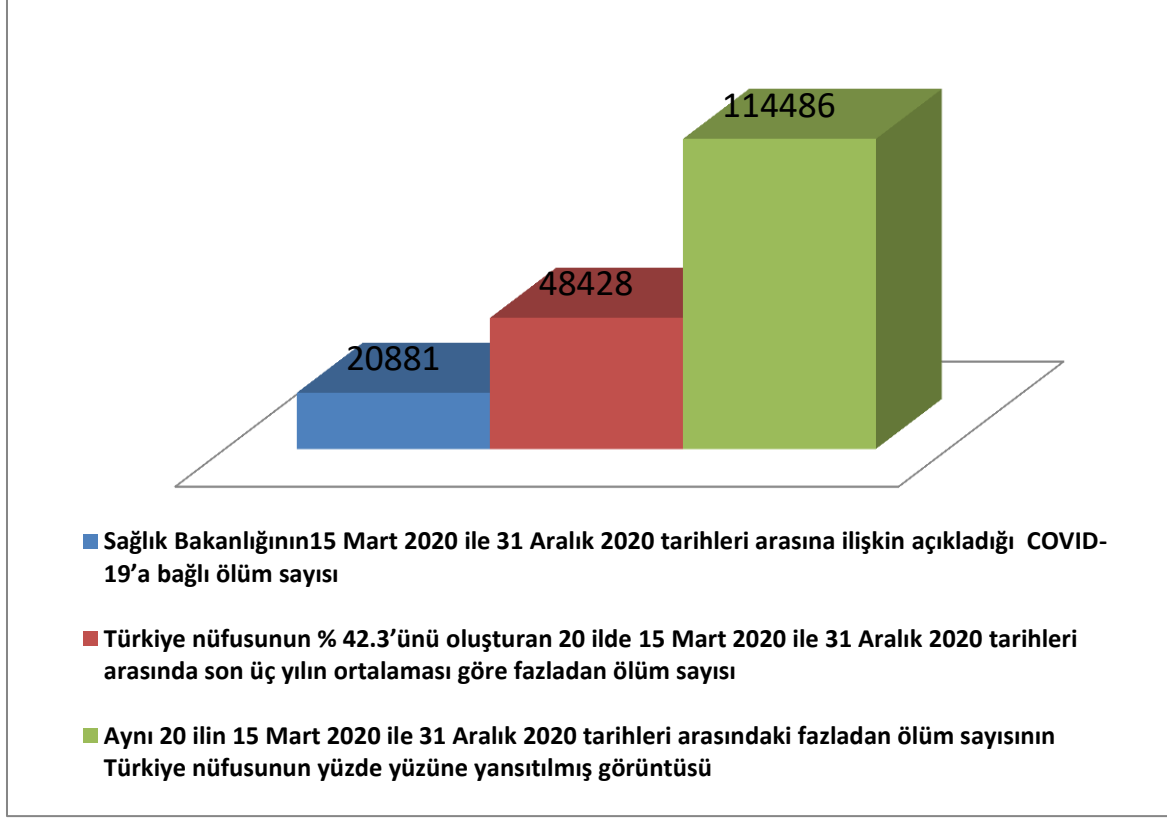

3. Türkiye nüfusunun %42,3'ünü oluşturan 20 ilde (Bolu, Bursa, Burdur, Denizli, Eskişehir, Edirne, Erzurum, Giresun İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kocaeli, Konya, Kütahya, Mardin, Malatya, Mersin, Sakarya, Tekirdağ, Van) belediye e-devlet, TÜİK ve diğer resmi yollardan TTB'ye iletilen tüm veriler analiz edildiğinde 15 Mart 2020 ile 31 Aralık 2020 tarihleri arasında son üç yılın ortalamasına göre 48 bin 428 fazladan ölüm gerçekleştiği görülmektedir. Bu fark Türkiye nüfusunun %100'üne tamamlandığında fazladan ölüm sayısı 114 bin 486 olmaktadır (Şekil 3). Sağlık Bakanlığı'nın açıkladığı COVID-19'a bağlı ölüm sayısı ise 20 bin 881'dir.

Türk Tabipleri Birliği

Turkish Medical Association

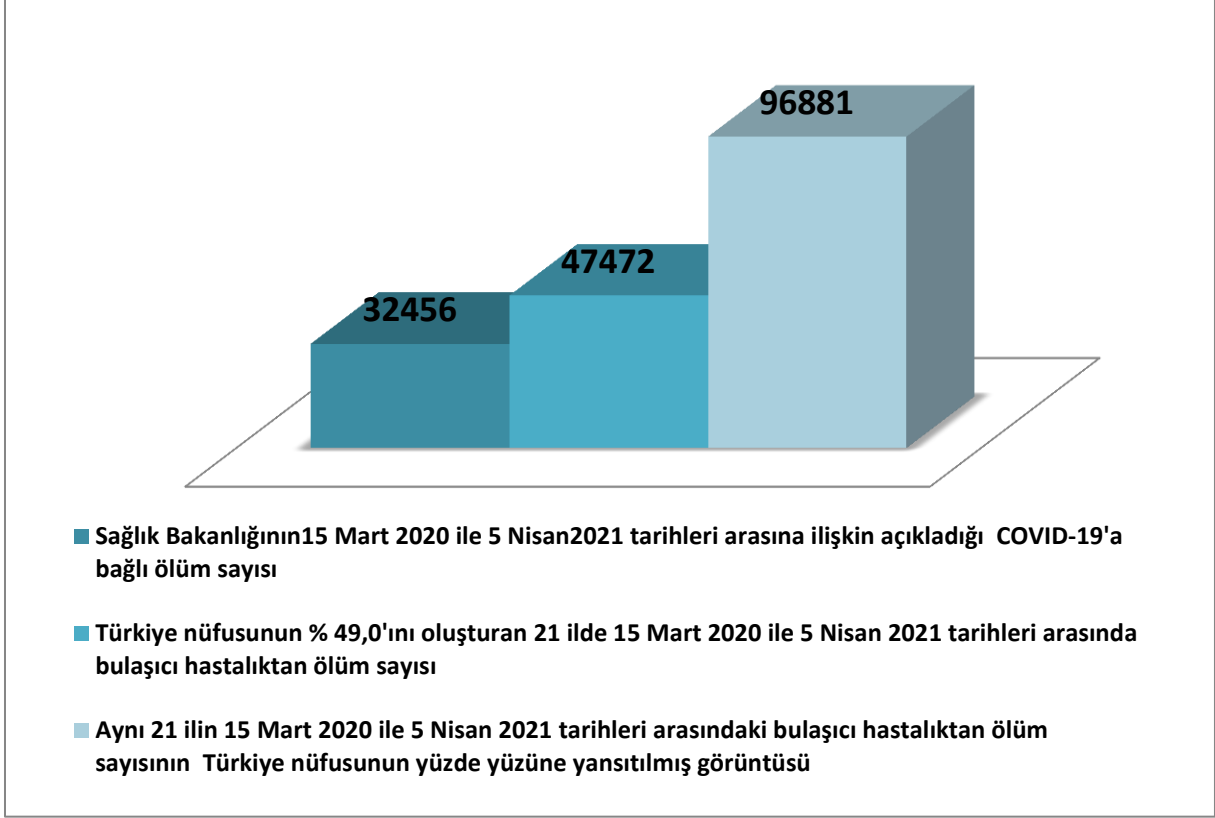
şekil 3. Türkiye'deki %42,32'lük nüfusun fazladan ölüm sayısı ve bu ölümlerin nüfusun yüzde yüzüne yansıtılması (15.03.2020-31.12.2020)

4. Türkiye nüfusunun yaklaşık %49'unu oluşturan 21 ilde (11'i büyükşehir; 10'u belediye; Adana, Ankara, Antalya, Ardahan, Artvin, Aydın, Bilecik, Bolu, Burdur, Çanakkale, Edirne, Eskişehir, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kırşehir, Mersin, Muğla, Sinop, Tekirdağ) salgının başından 5 Nisan 2021 tarihine kadar 47 bin 472 bulaşıcı hastalık ölümü olmuştur. Bu sayı Türkiye nüfusunun %100'üne yansıtıldığında bulaşıcı hastalıktan ölüm sayısı 96 bin 881 olmaktadır. Ancak aynı tarihte Sağlık Bakanlığı'nın tüm Türkiye için açıkladığı COVID-19'a bağlı ölüm sayısı 32 bin 456'dır. Fazladan ölümlerin COVID-19'a bağlı doğrulanmış ve kuşkulu/olası ölümler ve COVID-19 dışındaki tüm nedenlerden ölümleri kapsadığı unutulmamalıdır. Pek çok ölke örneği göz önüne alındığında fazladan ölümlerin en az üçte ikisinin COVID-19'a bağlı olduğunu ve yine sosyal sınıflar-yoksulluk üzerinden bu sürecin daha dramatik yaşandığı bilinmektedir.

Türk Tabipleri Birliği

— Turkish Medical Association —

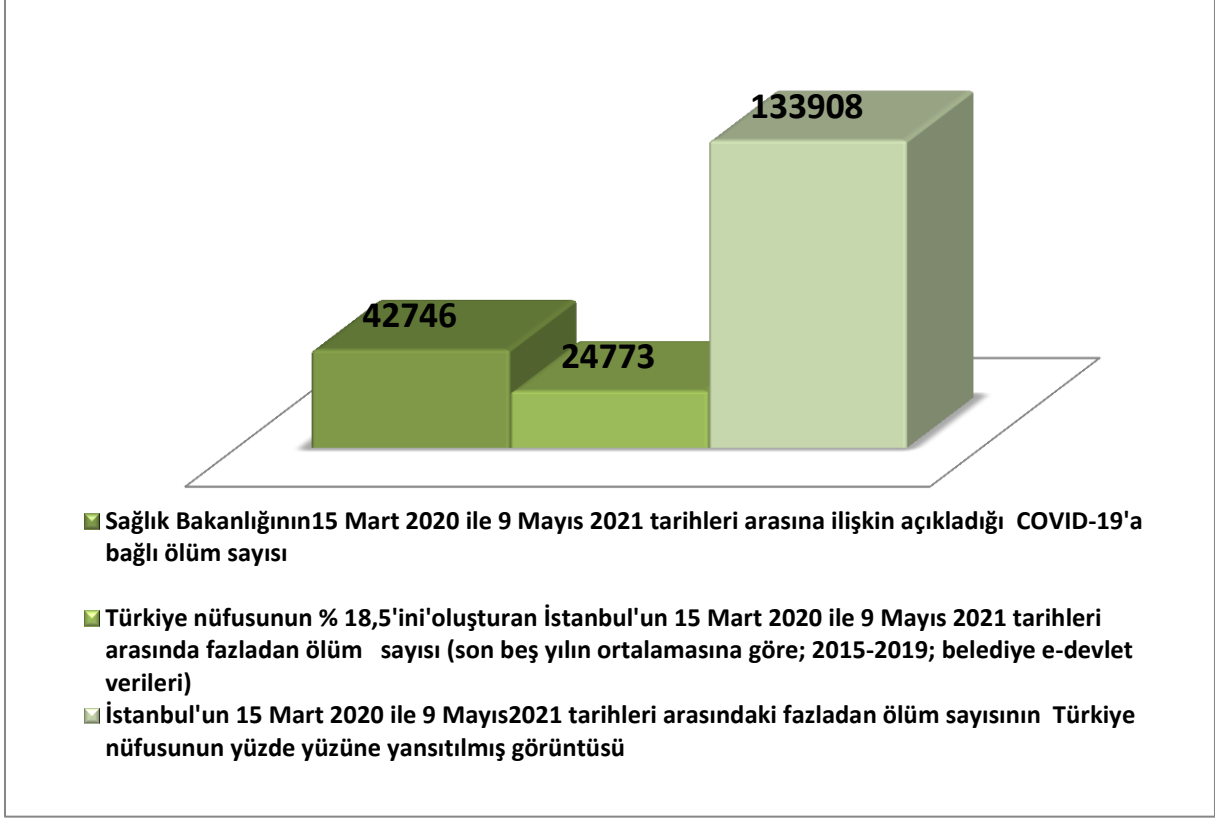
Şekil 4. Türkiye'deki % 49,00'lık nüfusun bulaşıcı hastalıktan ölüm sayısı ve bu ölümlerin nüfusun yüzde yüzüne yansıtılması (15.03.2020-05.04.2021)

5. Türkiye nüfusun %18,5'inin yaşadığı İstanbul'da belediye e-devlet verilerine göre 15.03.2020 ile 09.05.2021 tarihleri arasında 2015-2019 yılının aynı tarihlerine oranla 24 bin 773 fazladan ölüm olmuştur. Bu fazladan ölüm sayısı Türkiye nüfusunun %100'üne tamamlandığında 133 bin 908'e denk düşmektedir (Şekil 5).

Türk Tabipleri Birliği

— Turkish Medical Association —

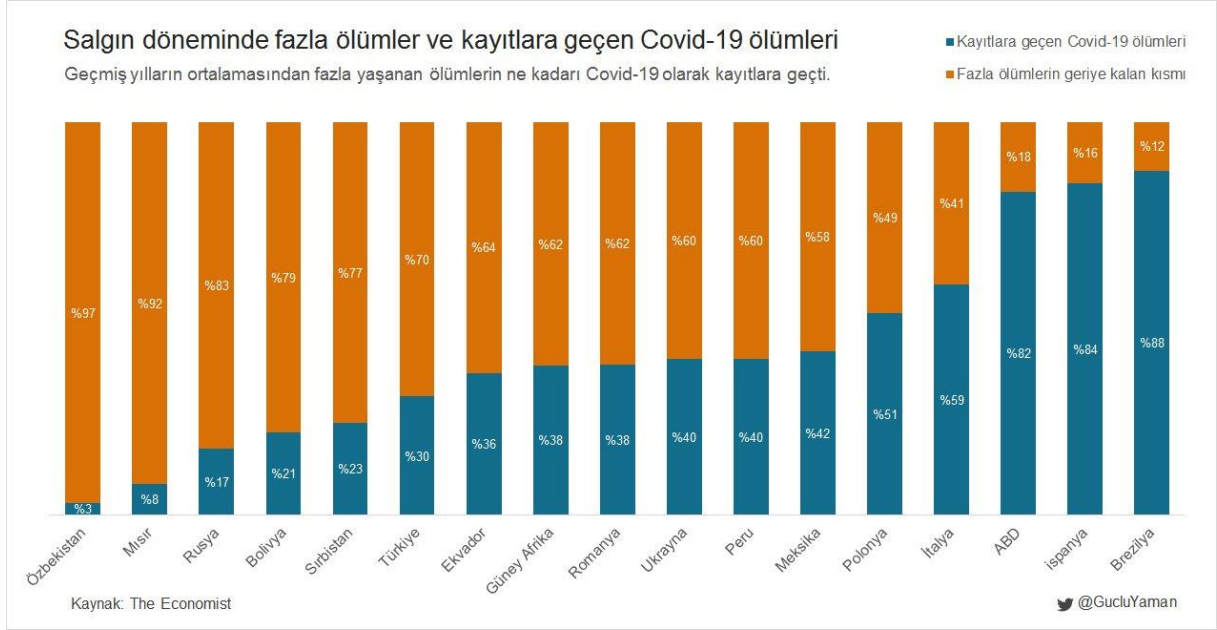
şekil 5. İstanbul'daki fazladan ölüm sayısı ve bu sayının Türkiye nüfusunun yüzde yüzüne yansıtılması (15.03.2020-09.05.2021)

Bu beş değerlendirmeyi destekleyen bir bulgu da salgının başından 15 Mayıs 2021'e kadar dünyada vakaların ölüm hızı %2,07 iken, Türkiye'de bu değerin %0,86 olmasıdır. COVID-19 ölüm verilerinin saydam, eksiksiz ve güncel olarak paylaşılmasının yanı sıra Sağlık Bakanlığı ve TÜİK tarafından 2020 ve 2021 yılları ölüm verilerinin ve nedenlerinin tüm değişkenleri de içerecek şekilde açıklanması ayrıca bu verilere ulaşılabilirliğin sağlanması zorunludur. Bilgiler doğru olarak paylaşıldığında riskin hangi işlerde, hangi mekanlarda, hangi kişilerde yoğunlaştığın bilinerek gerekli önlemler alınabilir. Gerçeği saklayarak sorunları çözmek ve salgın ile mücadele mümkün değildir.

Türk Tabipleri Birliği

Turkish Medical Association

Türkiye’de şeffaflık ve bilimsellik kriterlerinin ihmal edilmesi, yerel yönetimler, sağlık, emek ve meslek örgütlerinin ve toplumun pandemi sürecine dahil edilmemesi, COVID-19’un sınıfsal yapısından dolayı çalışan veya işsiz toplum katmanlarına, yoksul ve yoksullaşacak kesime özellikle kapanma dönemlerinde ekonomik ve sosyal kayıp yaşatmadan destek sunulmaması, vaka temelli müdahalelerin (test, temaslı izleme, izolasyon karantina dahil) ve nüfus temelli müdahalelerin (yüz maskelerinin takılması, fiziksel mesafe ve kalabalıklardan, başta parti kongreleri olmak üzere toplantılardan ve kapalı alanlardan kaçınma) birlikte yürütülmemesi yüz binlerce insanın, on binlerce sağlık çalışanının hastalanmasına; on binlerce insanın, onlarca sağlık çalışanın ölmesine neden olmuştur.

Türkiye’nin ekonomik bir kriz içinde olduğu unutulmamalıdır. Krizin ölüm göstergelerinde ciddi değişikliklere yol açtığı bilinmektedir. Pandeminin var olan ekonomik krizi derinleştirdiği kabul edilmelidir. Bu iki faktör sosyal sınıflar-yoksulluk üzerinden eşitsizlikleri daha da derinleştirmiştir. Bu nedenle ölüm sayıları yaş, cinsiyet, eşlik eden hastalık (komorbidite) değişkenlerinin yanı sıra sosyoekonomik düzey, hane halkı büyüklüğü, oturlan mahalle ve sosyal sınıf bağlantısı ile Sağlık Bakanlığı tarafından kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Salgını kontrol altına almak ve önlenabilir ölümleri engellemek için iktidarı bilime ve demokrasiye dayalı bir salgın yönetimine davet ediyoruz.

Türk Tabipleri Birliği Pandemi Çalışma Grubu

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi

GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunaliğil Sok. No: 2 / 17 - 23, 06570 Maltepe - Ankara / Türkiye
Tel: (+90 312) 231 31 79 | Faks: (+90 312) 231 19 52 - 53 | e-posta: ttb@ttb.org.tr | <http://www.ttb.org.tr>